

4. Голиков К.А. Ирисы. Совершенству нет предела // Цветоводство.-2007.-№1.-С.15-16.
5. Корнилова Т. С. Методика первичного сортоиспытания коллекции ириса гибридного.-Л.: ВИР им. Вавилова, 1971.-17с.
6. Красовский А.С. Касатик, ирис-IRIS L. // Цветы в вашем саду.-Симферополь: Таврия, 1988.-С.19-24.
7. Методика государственного сортоиспытания сельскохозяйственных культур.-М.: Колос, 1968.-С.24-27.
8. Методические указания по диагностике болезней цветочных культур и мерам борьбы с ними.-Ялта: НБС, 1977.-23с.
9. Пельтихина Р.И., Крохмаль И.И. Интродукция видов и сортов рода *Nemerocallis* L. (*Nemerocallidaceae* R.Br.) в Донбассе и перспективы их использования в декоративном садоводстве.-Донецк: НОРД-ПРЕСС, 2005.-С.133-146.
10. Родионенко Г.И. Ирисы.-С-Пб.: ООО "Диамант", "Агропромиздат", 2002.-192с.
11. Соболева Л.Е. Некоторые эколого-морфологические особенности ирисов в Ашхабаде // Бюл. ГБС.-1969.-Т.54.-С.150-153.
12. Шельгин Н.А. Первые итоги интродукционного испытания ирисов в НБС // Труды НБС.-1976.-Т.68.-С.25-29.
13. Zurbrigg L.A. No longer a dream-reblooming irises // Flower Garden.-1975.-Vol.19, №7.-P.28-29.

Поступила 28.03.2008г.

Л.Ф.Кирпичова

Про результати первинного сортовивчення ірису гібридного в умовах передгірської зони Криму

Проведено первинне сортовивчення 80 сортів ірису гібридного. Встановлено, що 72 сорти добре адаптовані до умов передгірського Криму, з яких 10 найбільш високодекоративні та рекомендуються до використання у квітковому оформленні.

Ключові слова: ірис гібридний, інтродукція, сорт, сортовивчення

L.F.Kirpichova

About the primary studying results of *Iris hybrida* assortment in conditions of the foothills' zone of Crimea

It is carried out primary studying of 80 sorts of *Iris hybrida*. It is established that 72 sorts are well adapted for the conditions of foothill Crimea from which 10 are most highly decorative and recommended for use in flower decoration.

Key words: *Iris hybrida*, introduction, sort, studying of sorts

Сведения об авторах:

Кирпичева Л.Ф., м.н.с. Ботанического сада Таврического национального университета им. В.И.Вернадского.

Адрес для переписки:

Кирпичева Лариса Федоровна, г.Симферополь, пр-т.Академика Вернадского, 4. Тел: (0652) 51-75-40.

E-mail: disa005@mail.ru.

УДК 258.284

О.В. Корольова**ВИВЧЕННЯ КОНСОРТИВНИХ ЗВ'ЯЗКІВ
ЯК ОСНОВА МІКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ РОСЛИН-ІНТРОДУЦЕНТІВ
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова**

Ключові слова: локулоаскомицети, плеоморфні мікроміцети, рослини-інтродуценти, плеоморфні зв'язки

Розглядається роль консортивних зв'язків в інтродукційних дослідженнях на прикладі плеоморфних видів локулоаскомицетів (*Dothideomycetes*, *Ascomycota*). Показано особливості вивчення консорцій цих видів, запропоновано рекомендації щодо проведення моніторингу.

Одним із аспектів інтродукційних досліджень є накопичення і систематизація фактичного матеріалу про видовий склад грибів-мікроміцетів, асоційованих із певними родами та видами вищих рослин. Крім загальнотеоретичної цінності, такі дані мають значення для створення фітопатологічних прогнозів та є базовими для проведення моніторингу [1].

Консортивні зв'язки грибів та рослин можна розглядати як прояв міжвидової біотичної взаємодії. В ході вивчення функціональної структури біогеоценозів сформувалися два підходи до типології консорцій: за характером впливу грибів-консортивів на організм рослини та за ступенем облігатності зв'язків. За характером впливу виділяються 4 типи консорцій – індиферентна, негативна, антагоністична, позитивна [7]; на підставі облігатності зв'язків – 3 типи консорцій – першого ступеня (учасники взаємодії – гриби-облігатні паразити), другого ступеня (факультативні паразити і сапротрофи), третього ступеня (облігатні сапротрофи) [2].

Для ботанічних колекцій, що включають інтродуковані види, розповсюдженою проблемою є підвищена вразливість рослин до мікологічних захворювань, спричинених різними групами грибів. Розглянемо особливості консортивних взаємовідносин на прикладі плеоморфних видів з групи локулоаскомицетів (*Dothideomycetes*, *Ascomycota*), що за нашими спостереженнями складають від 15 до 30% мікобіоти штучно створених рослинних угруповань [3-6]. Специфіка виявлення і вивчення консорцій цих видів зумовлюється тим, що в життєвому циклі окремі стадії плеоморфних локулоаскомицетів часто розвиваються на різних рослинах і при цьому мають варіюючий ступінь патогенності. Видове різноманіття колекцій інтродукованих рослин у цьому випадку може спричинювати розширення спектра ураження та зміну трофічних уподобань гриба, і як наслідок, утворення нових консортивних зв'язків. При проведенні моніторингу необхідно уникати тенденції розглядати патогенність і сапротрофність видів, спираючись на характеристики найбільш

розповсюджені стадії. Для створення повної фітопатологічної картини доцільно досліджувати всі стадії онтогенезу плеоморфних видів з урахуванням повного спектра їх рослин-господарів.

Базуючись на вищевикладеному, рекомендації щодо покращення мікологічної картини в колекціях інтродуцентів зводяться до двох генеральних напрямків – оптимізація моніторингу грибів, зважаючи на характер консорцій, та проведення спеціалізованих агротехнічних і фітосанітарних заходів, виходячи з видового складу мікобіоти, консортивно пов'язаної із рослинами.

Основні параметри мікологічного моніторингу (включаючи плеоморфні види):

- максимально повна інвентаризація видового складу мікобіоти;
- встановлення всього кола поживних субстратів та рослин-господарів грибів;
- виявлення нових консортивних зв'язків;
- вивчення еколого-біологічних особливостей анаморфи і телеоморфи, фітопатологічної активності на різних стадіях онтогенезу;
- вивчення умов поширення видів грибів;
- посилений контроль за станом рослин в стадії первинної інтродукції, а також за хворими та послабленими особинами у складі змішаних груп;
- контроль за монокультурними насадженнями.

Перелік конкретних фітосанітарних і агротехнічних прийомів визначається на основі даних мікологічного моніторингу та залежить від ступеня ураження рослин мікозами. Доцільними заходами профілактики розповсюдження патогенної мікобіоти та оздоровлення зелених насаджень є: підбір видів та правильне формування експозицій, створення оптимальних умов зростання інтродуцентів, попередження привнесення заражених рослинних об'єктів тощо. Заходи щодо знищення джерел поширення патогенів включають санітарну обрізку, лікування рослин, що мають механічні ушкодження, своєчасне видалення сухоюстю та рослинних решток на проблемних ділянках.

Спираючись на наукові дані про консортивні зв'язки грибів та рослин, рекомендується при плануванні впро-

вадження в зелене будівництво обмежити масову інтродукцію видів, які вступають з грибами у консорції першого та другого ступенів, формувати декоративні рослинні групи з урахуванням показників успішності інтродукції видів та їх стійкості до мікозів, а також проводити плановий мікологічний моніторинг інтродукованих рослин, який в поєднанні з виконанням правил утримання ботаничних колекцій сприяє збереженню генофонду інтродукованих видів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дудка І.О., Мережко Т.О., Гайова В.П. Мікологічний моніторинг як засіб оцінки і прогнозування фітосанітарного стану лісових екосистем // Укр. ботан. журн.-1994.-Т.51, №6.-С.53-59.
2. Дудка І.О., Сміцька М.Ф., Смик Л.В., Мережко Т.О. Деякі теоретичні питання мікоценології. Консорції та роль грибів у консортивних зв'язках // Укр. ботан. журн. – 1976. – Т.33, №2.-С.113-124.
3. Корольова О.В. Гриби відділу Ascomycota s.l. антропогенних екоотопів Нижньодніпровських арен // Фальцфейнівські читання: Збірник наукових праць.- Херсон: Вид-во ХДУ, 2003а.-С.166-170.
4. Корольова О.В. До вивчення біорізноманіття грибів Ботанічного саду Херсонського державного університету // Метода: Збірник науково-методичних праць.-Випуск "Наука".-Херсон: Айлант, 2003.- С.3-6.
5. Корольова О.В. Моніторинг мікобіоти судинних рослин колекційного фонду Ботанічного саду Херсонського державного університету // Теорія і практика сучасного природознавства: Збірник наукових праць. – Херсон: Терра, 2003в. – С.72-75.
6. Корольова О.В. Гриби відділу Ascomycota на деревних інтродуцентах північно-американського походження // Інтродукція та захист рослин у ботаничних садах і дендропарках: Матеріали міжнародної наукової конференції.-Донецьк: ООО "Юговосток-ЛТД", 2006.-С.341-343.
7. Симонян С.А., Баргесян А.М. К познанию фитоценотической роли микромицетов различных типов растительности Армении // Микология и фитопатология.-1974.-Т.8, вып.4.-С.315-322.

Надійшла 25.03.2008р.

О.В.Корольова

Изучение консортивных связей как основа микологического мониторинга растений-интродуцентов

Рассматривается роль консортивных связей в интродукционных исследованиях на примере плеоморфных видов локулоаскомицетов (*Dothideomycetes*, *Ascomycota*). Показаны особенности изучения консорций этих видов, предлагаемые рекомендации для проведения мониторинга.

Ключевые слова: локулоаскомицеты, плеоморфные микромицеты, плеоморфные связи

O. V. Korolyeva

The investigation of consortive connects as basic of the mycological monitoring of plants-introducents

This article is devoted to studying of plants (*Dothideomycetes*, *Ascomycota*) and the mycological monitoring of plants-introducents.

Key words: consortive relations, introductions, pleomorphic species, fungi, *Ascomycota*

Відомості про авторів:

Корольова О.В., к.біол.н., доцент кафедри ботаніки, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова.

Адреса для листування:

Корольова Ольга Вікторівна, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова. Тел.: (0482) 63-92-76